

E – poradnik Powiatu Sandomierskiego

**Rozwód, alimenty, kontakty z dziećmi, władza rodzicielska –
wybrane zagadnienia opracowane w kontekście najczęściej
omawianych problemów w ramach nieodpłatnego
poradnictwa obywatelskiego.**

*Poradnik przygotowany przez Lokalną Grupę Działania Powiatu Opatowskiego
w ramach realizacji zadania publicznego powierzonego przez Zarząd Powiatu
Sandomierskiego.*

Publikacja bezpłatna.

Praca zbiorowa

Autorzy:

Katarzyna Turbiarz – radca prawny, mediator

Katarzyna Markiewicz – radca prawny, doradca obywatelski, mediator

Wydawca:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego z siedzibą w Opatowie

ul. Bronisława Ostrowskiego ps. Cichy 1

27 – 500 Opatów

Tel. (15) 868 – 20 – 87

fax. (15) 868 – 20 - 87

e-mail: lgdopatow@o2.pl

<http://www.lgdopatow.pl>

WPROWADZENIE – NIEODPŁATNE PORADY PRAWNE, EDUKACJA PRAWNA

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz edukacja prawna świadczone są zgodnie z ustawą z dnia 05 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2021.945 tj. z dnia 21 maja 2021 roku).

Miejsce i godziny świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Sandomierskim:

<u>Zawichost</u>	<u>Sandomierz</u>	<u>Sandomierz</u>	<u>Klimontów</u>
<u>Punkt nr 1</u>	<u>Punkt nr 2</u>	<u>Punkt nr 3</u>	<u>Punkt nr 1</u>
<u>Nieodpłatna pomoc prawna</u>	<u>Nieodpłatna pomoc prawna</u>	<u>Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i mediacje</u>	<u>Nieodpłatna pomoc prawna</u>
<u>ul. Żeromskiego 50</u>	<u>ul. Mickiewicza 34</u>	<u>ul. Mickiewicza 34</u>	<u>ul. Krakowska 15</u>
<u>tel. (15) 644 – 55 – 88</u>	<u>tel. (15) 644 – 55 – 88</u>	<u>Tel. (15) 644 – 55 – 88</u>	<u>Tel. (15) 644 – 55 - 88</u>
<u>Adwokat Aleksandra Narewska - Bidas</u>	<u>Lokalna Grupa Działania Powiatu Sandomierskiego</u> <u>Adwokat Aleksandra Narewska - Bidas</u>	<u>Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego</u> <u>Doradca obywatelski Katarzyna Markiewicz</u>	<u>Radca Prawny Paweł Kochowski</u>
<u>Poniedziałek: 11:30 - 15:30</u> <u>Wtorek: nieczynne</u> <u>Środa: 11:30 – 15:30</u> <u>Czwartek: nieczynne</u> <u>Piątek: 11:30 – 13:30</u> <u>Sobota: nieczynne</u>	<u>Poniedziałek: 7:00 – 11:00 dyżur ze specjalizacją mediacji</u> <u>Wtorek: 7:00 – 11:00</u> <u>Środa: 7:00 – 11:00</u> <u>Czwartek: 7:00 – 11:00</u> <u>Piątek: 7:00 – 11:00</u> <u>Sobota: nieczynne</u>	<u>Poniedziałek: 12:00 – 16:00</u> <u>Wtorek: 12:00 – 16:00</u> <u>Środa: 12:00 – 16:00</u> <u>Czwartek: 12:00 – 16:00</u> <u>Piątek: 12:00 – 16:00 dyżur ze specjalizacją mediacji</u> <u>Sobota: nieczynne</u>	<u>Poniedziałek: nieczynne</u> <u>Wtorek: 12:00 – 16:00</u> <u>Środa: nieczynne</u> <u>Czwartek: 12:00-16:00</u> <u>Piątek: 8:00 – 10:00</u> <u>Sobota: nieczynne</u>

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- Poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, sądowym, administracyjnym lub sądownoadministracyjnym;
- Wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego;
- Przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym;
- Sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań;
- Nieodpłatną mediację.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego,
- nieodpłatną mediację.

KAŻDY, kto znajduje się w sytuacji, w której nie może ponieść kosztów odpłatnej pomocy, w tym osoba fizyczna prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniająca innych osób w ciągu ostatniego roku, pod warunkiem złożenia takiego oświadczenia w punkcie, w którym świadczona jest nieodpłatna pomoc, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie lub nieodpłatna mediacja.

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

Oświadczenie, przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Administratorem danych osobowych zawartych w oświadczeniu, jest Starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego Starosta przechowuje oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone.

Nieodpłatna pomoc prawna przysługuje także osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą (osoba samozatrudniona) niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku. Nieodpłatna pomoc prawna dla samozatrudnionych przedsiębiorców ma charakter pomocy *de minimis*.

INNE ISTOTNE INFORMACJE

Porady prawne i obywatelskie udzielane są w ramach osobistej wizyty osoby uprawnionej w punkcie nieodpłatnego poradnictwa prawnego i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową lub inne trudności nie są w stanie stawić się osobiście w punkcie porad prawnych pomoc prawna świadczona jest poza siedzibą punktu lub z wykorzystaniem środków komunikowania się na odległość po uprzednim zgłoszeniu w/w faktu pod wskazanym wyżej numerem telefonu oraz złożeniu stosownego oświadczenia.

EDUKACJA PRAWNA

Edukacja prawna stanowi ustawiczny proces prowadzony wobec obywateli bez względu na wiek. W ramach realizacji zadania z zakresu edukacji prawnej prowadzone są zajęcia dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych mające na celu zwiększenie świadomości w zakresie podstawowych praw i obowiązków, profilaktyki oraz zwalczania przestępstw oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Celem edukacji prawnej dzieci i młodzieży jest zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu. W ramach edukacji prawnej prowadzone są wykłady teoretyczne jak również szereg zajęć o charakterze praktycznym.

Obecnie w ramach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zanotować można duże zainteresowanie poradami z zakresu szeroko rozumianego prawa rodzinnego. Porady te najczęściej dotyczą przesłanek orzekania rozwodu, procedury sądowej w sprawie o rozwód, dochodzenia alimentów, regulowania kontaktów rodzica z dzieckiem oraz kształtowania władzy rodzicielskiej.

Przedmiotowy poradnik stworzony w ramach pytań i odpowiedzi pomoże wyjaśnić najważniejsze kwestie dotyczące wyżej wskazanych problemów.

ROZWÓD

Jakie są przesłanki orzeczenia rozwodu?

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Sąd może orzec rozwód w sytuacji gdy między małżonkami nastąpi zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Zupełność tego rozkładu dotyczyć musi sfery uczuciowej, gospodarczej i fizycznej natomiast trwałość oznacza brak możliwości podjęcia wspólnego pożycia przez strony.

Czy zawsze Sąd orzeknie rozwód?

Odpowiedź na to pytanie brzmi nie. Sąd oddali powództwo o rozwód nawet w przypadku zupełnego i trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego jeżeli wskutek rozwodu:

- miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci stron,
- jeżeli orzeczenie rozwodu jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego,
- żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo odmowa jego zgody

na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Jaki Sąd jest właściwy w sprawie o rozwód?

Sądem właściwym do rozpoznania sprawy o rozwód jest Sąd Okręgowy w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda.

Ile wynosi opłata od pozwu?

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2022.1125 tj. z dnia 27 maja 2022 roku) art. 26 ust. 1 pkt. 1 opłata od pozwu o rozwód wynosi 600 złotych. Osoba inicjująca postępowanie (powód) może ubiegać się o zwolnienie od kosztów sądowych w całości lub w części jeżeli nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku dla siebie i rodziny.

Czy zawsze Sąd w sprawie rozwodowej musi orzekać o winie?

Zgodnie z art. 57 kro orzekając rozwód sąd orzeka także, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia. Zaniechanie orzekania o winie może nastąpić za zgodą obydwu stron.

Czego oprócz rozwodu można domagać się w postępowania rozwodowym?

Oprócz rozwiązania małżeństwa przez rozwód strona postępowania może zwrócić się do Sądu o uregulowanie kwestii dotyczących:

- alimentów na małoletnie wspólne dzieci stron,
- kontaktów z małoletnim dzieckiem/dziećmi stron,
- rozstrzygnięcia dotyczącego władzy rodzicielskiej,
- uregulowania sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania stron,

- podziału majątku wspólnego jeżeli jest on zgodny i nie będzie zmierzał do przedłużenia postępowania rozwodowego,
- eksmisji małżonka w wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie.

Czy po rozwodzie można wrócić do poprzedniego nazwiska?

Tak. W ciągu trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozwodu małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub konsulem powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Czy małżonek rozwiedziony może żądać alimentów na siebie?

Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 60 reguluje kwestie dotyczące alimentów na małżonka. W zakresie tym wyróżnić można dwa przypadki.

Pierwszy dotyczy małżonka rozwiedzonego, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku. Może on żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.

Drugi dotyczy sytuacji gdy jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego. W takim przypadku sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

W jakiej wysokości ustalane są alimenty?

Wysokość alimentów ustalana jest w oparciu o usprawiedliwione potrzeby uprawnionego (dziecka) oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego.

Przy ustalaniu wysokości alimentów bierze się pod uwagę miesięczne wydatki związane z: edukacją dzieci, rozrywką, wypoczynkiem, wyżywieniem, leczeniem, zakupem odzieży, środków czystości oraz koszty przypadające na dziecko związane z miesięcznym utrzymaniem mieszkania.

Jaki sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy?

Jak już zostało wspomniane wyżej w postępowaniu rozwodowych jeżeli strony posiadają wspólne małoletnie dzieci stron Sąd orzekający w sprawie o rozwód uprawniony jest zgodnie z żądaniem pozwu rozstrzygać kwestie dotyczące alimentów.

Poza powyższym przypadkiem dopuszczalne jest wystąpienie z powództwem o alimenty w ramach odrębnego postępowania.

Wówczas do rozpoznania sprawy właściwy jest Sąd Rejonowy z uwagi na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej do alimentów.

Jakie dokumenty potrzebne są do wszczęcia postępowania?

Dokumentami niezbędnymi w sprawie o alimenty są: odpis skrócony lub zupełny aktu urodzenia dziecka, faktury dotyczące ponoszonych kosztów utrzymania dziecka.

Czy możliwe jest uzyskanie alimentów na czas trwania postępowania sądowego?

Tak. Następuje ono w formie zabezpieczenia roszczenia. W celu uzyskania zabezpieczenia roszczenia należy złożyć do Sądu właściwego do rozpoznania sprawy wnioski o udzielenie zabezpieczenia. Wniosek ten może być zawarty w pozwie o alimenty lub stanowić odrębne pismo. Wniosek nie podlega opłacie jeżeli składany jest przez osobę uprawnioną do alimentów.

Sąd rozstrzyga o zabezpieczeniu wydając w tym przedmiocie postanowienie. Postanowieniu nadawana jest klauzula wykonalności i stanowi ono tytuł wykonawczy uprawniający do wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

W celu uzyskania zabezpieczenia roszczenia alimentacyjnego należy uprawdopodobnić istnienie roszczenia.

Warto pamiętać, że kwota zabezpieczenia jest niższa od kwoty dochodzonych alimentów albowiem zabezpieczenie nie może zaspokajać roszczenia.

Czy pozew o alimenty podlega opłacie sądowej?

Osoba uprawniona do alimentów nie ponosi kosztów opłaty od pozwu o alimenty.

Jak podwyższyć zasądzone pierwotnie alimenty?

W celu uzyskania wyższych alimentów niż te pierwotnie zasądzone wyrokiem Sądu należy wystąpić do Sądu z pozwem o podwyższenie alimentów. Pozwem ten jest wolny od opłat sądowych.

Należy jednak pamiętać, że podwyższenie alimentów jest możliwe w sytuacji gdy dojdzie do zmiany stosunków tj. usprawiedliwione potrzeby dziecka oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego ulegną zmianie (wzrostowi).

Komu przysługuje?

Utrzymywanie kontaktów z dzieckiem przysługuje każdemu z rodziców niezależnie od władzy rodzicielskiej. Każde dziecko ma prawo do osobistych kontaktów z rodzicem jeżeli kontakty te nie są sprzeczne z dobrem dziecka.

Jak ustalić kontakty z dzieckiem?

Kontakty z dzieckiem winny być ustalone na podstawie porozumienia rodziców. W braku porozumienia rodzic któremu kontakty te są utrudniane lub zabraniane może wystąpić do Sądu Rejonowego – sądu opiekuńczego z wnioskiem o uregulowanie kontaktów w dzieckiem.

Ile wynosi opłata od wniosku o uregulowanie kontaktów?

Wniosek o uregulowanie kontaktów rodzica z dzieckiem podlega opłacie w wysokości 100 złotych. Istnieje możliwość ubiegania się o zwolnienie z tej opłaty z uwagi na niemożność poniesienia tych kosztów bez uszczerbku dla siebie i rodziny.

Czy Sąd może ograniczyć kontakty rodzica z dzieckiem?

Kierując się dobrem dziecka Sąd opiekuńczy może ograniczyć utrzymywanie kontaktów dziecka z rodzicem. Ograniczenie to w szczególności może dotyczyć:

- zakazania spotkań z dzieckiem,
- zakazania porozumiewania się na odległość,
- zakazu zabierania dziecka poza jego miejsce zamieszkania,
- zezwolenia na spotkania dziecka z rodzicem w obecności drugiego rodzica, opiekuna lub kuratora sądowego bądź innej wskazanej przez Sąd osoby,

- ograniczenie kontaktów wykonywanych na odległość poprzez szczegółowe określenie sposobów porozumiewania się na odległość.
-

WŁADZA RODZICIELSKA

Komu przysługuje władza rodzicielska?

Zgodnie z art. 97 kro władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania w braku porozumienia rodziców o istotnych sprawach dziecka rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Wyłączenia dotyczące władzy rodzicielskiej?

Żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

- przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską;
- przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

Jakie są przesłanki ograniczenia władzy rodzicielskiej?

Jeżeli rodzice dziecka żyją w rozłączeniu Sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

Jaka jest procedura ograniczenia władzy rodzicielskiej?

W celu uzyskania ograniczenia władzy rodzicielskiej należy wystąpić z wnioskiem do Sądu Rejonowego. Wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej składa się do sądu rodzinnego właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. Opłata od takiego wniosku wynosi 100 zł.

Czy Sąd może zawiesić wykonywanie władzy rodzicielskiej?

Tak. Następuje to w przypadku zaistnienia przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej. W razie ustania przeszkody zawieszenie zostaje uchylone.

Przyczynami zawieszenia władzy rodzicielskiej mogą być następujące okoliczności:

- wyjazd rodzica (rodziców) na dłuższy pobyt za granicę,
- choroba rodzica,
- pobyt w szpitalu,
- odbywanie kary pozbawienia wolności.

Kiedy Sąd pozbawi rodzica/rodziców władzy rodzicielskiej?

Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej.